

Сава Сћејанов

КА МЕРИ ВЛАСТИТОГ БИЋА

У токовима војвођанске ликовне сцене Андреј Тишма је на посебан начин алтернативан и неексклузиван, присутан још од почетка седамдесетих година. Ангажован однос према свакодневљу овај уметник је изражавао средствима која су и сама производ света и времена у коме живи и ствара. Фотографија је основни артефакт у његовим мејл-арт радовима, ксероксима и електрографикама, видеу и компјутерским веб-арт остварењима. У складу с жељеним исказом Тишма примењује фотографију као документацијску потврду изведеног рада (акције, перформанси, записи), као стваралачки гест којим се изражава властита приватност и уметнички персоналитет (серија полароида из осамдесетих година), или нађеним и скенираним фотографијама остварује смислене, ангажоване, увек саркастичне и метафорички богате закључке о актуелном тренутку човека нашег доба.

У радовима с фотографијом Андреј Тишма се не бави питањима медијске аутентике. Његов приступ темама и функцијама фотографије јесте модернистички јер је све засновано на елементарним особеностима фотографске слике - она је вечити исечак стварности и персонификација реалности. Веома често, тај став Тишма заоштрава до крајњих последица, поготово у оним радовима где је фотографија документ о уметниковој властитој приватности, где је фотографска слика одраз искрене и истинске исповести.

У серијама фотографских остварења реализованих током осамдесетих (циклуси и изложбе с насловима *Смрт око очију*, 1985; *Ојасносћ*, 198-687; *Искушења* 1987-92) Тишма је инсистирао на ригидним сучељавањима Ероса и Танатоса, на сукобљавањима виталистичких и катастофичних симптома не би ли прецизно

дијагностицирао стање свести појединца у социјалном окружењу... Током уметности деведесетих он се држи сличних начела али еротику и порнографију више не приказује само као исповедни лични чин него као социолошку појаву чији је третман у свеобухватно мас-медијском систему поистовећен са неминовностима дневних вести које - истовремено - имају дигнитет репрезентативне манифестације импулса савременог света али и тривијално значење потрошне информацијске робе... У деведесетим годинама сад већ прошлог века Тишмина уметност је изразито критички расположена према новом светском поретку, према САД и свим духовним продуктима тог друштвеног система, према извитопереним манифестацијама до врхунца унапредовале савремене цивилизације (Natural Resorts, Колатерална уметност, American Art School, Америчке миленијумске бомбоњере...). Не без разлога, својевремено је Данијел Стрингер у часопису "Дигитал артс" (2001) закључио да "свако ко жели да разуме политичку, уметничку и етичку ситуацију у данашњем свету може почети од гледања веб уметности српског уметника Андреја Тишме", од уметности која користећи фотографију (баш као и информацијска и комуникацијска искуства мејл-арта и интернет уметности) допире до духовитих, ироничних, ангажованих и критички дефинисаних уметничких закључака о самој суштини сензибилитета времена прекретнице векова и миленијума.

У серији принтова из циклуса "У мојој соби", Андреј Тишма сублимише своја досадашња ауторска искуства и успоставља равнотежу између властите интимности и агресивне јавности. На серији великих фотографија снимљених "у мојој соби" приватност је тек окружење у које допиру импулси свакодневице. Тишма је, почетком овог века, зрео уметник, стваралачка личност која на један себи својствен начин бира" и прихвата одјеке светских догађања. У пластичкој целини његових великих фотографија ти су "одједи" дефинисани убаченим press фотосом, као својеврсним доказним материјалом о постојању оних ствари које се увлаче у наше жвоте, у нашу психу, у нашу свест о немилосрдности свакодневља, о чудесном људском усуду... Критички однос освешћеног уметника прецизно је дефинисан у овим фотографско-компјутерским творевинама. А све то ангажовање уметника Андреја Тишме на "истраживању сопственог окружења, археологије приватности и симултаног регистровања импулса света" доима се као један, можда чак и очајнички покушај уметника да изнађе прави став према осећању епохалне кризе, да изнађе меру свих ствари, да допре до духовног склада и равнотеже, до властитог бића, до себе самог.